

VIKERS KYRKA

Skrikarhyttan 9:1, Vikers församling, Nora kommun, Örebro län

BESKRIVNING OCH HISTORIK

Kyrkomiljön

Vikers kyrka är belägen i ett avgränsat, flackt område med odlad mark i en socken som i övrigt domineras av skogsbygd. I miljön kring kyrkan finns flera byggnader som hör till ett sockencentrum såsom Skrekarhyttans f.d. skola från mitten av 1800-talet, nu församlinghem, en f.d. lärarbostad och f.d. sockenstuga från 1875 samt en f.d. prästgård från 1938.

Kyrkomiljön i Viker och de närbelägna äldre, delvis herrgårdsliknande bergsmansgårdarna i Skrekarhyttan ingår i ett område av riksintresse för kulturmiljövården.

Kyrkoanläggningen

Kyrkogården invigdes som begravningsplats samtidigt med kyrkan den 6 september 1871. Samtida med kyrkan är även bårhuset nordväst om kyrkan, även det uppfört med nygotiska drag, täckt av ett sadeltak belagt med skiffer.

Kyrkogården har utvidgats 1902-03 samt 1966-68 då man söder om kyrkogården uppförde en stenvmur samt utvidgade kyrkogården väster om kyrkan. Öster och norr om kyrkan finns ingen stenvmur utan där avgränsas kyrkogården med äldre trädrader.

Kvarteret söder om kyrkan består av en större yta med äldre typer av gravvårdar, avgränsade med bland annat stenramar och täckta med grus, åtskilda från varandra av grusgångar. Bland kyrkogårdar i Örebro län, åtminstone de som är belägna vid kyrkor, har Vikers kyrka det största samlade området med denna typ av äldre gravvårdar. På var sida, söder om gruskvarteret, finns två entréer med grindstolpar och smidesgrindar, grindstolparna är krönta med senare tillkomna lyktor. Från entréerna leder grusgångar upp till kyrkan, en i axel med bårhuset och en i axel med kyrkans södra entré.

Öster om kyrkan är kyrkogården helt belagd med gräs. Där har det tidigare varit gravvårdar, som haft karaktär av ”allmänna raden”. Området är idag även uppblandat med familjegravar.

Kyrkogårdens utvidgning i väster från 1960-talet har en helt annan karaktär med rygghäckar mellan raderna av gravvårdar samt grusgångar som delar av kvarteren. Trädbeståndet består av tall och björk som ser ut att sparats ut vid utvidgningen. I sydvästra hörnet av kyrkogården finns en minneslund.

Kyrkan uppfördes i nygotisk stil 1869-71, efter ritningar av P. Andersson, Örebro. Planen utgörs av ett rektangulärt långhus med femsidigt avslutat korparti i öster, tvärskepp, en senare tillkommen sakristia i nordost samt torn i väster. Byggnaden är uppförd av slaggsten – ett bygdens material, som visar på Bergslagens järnframställning. Kyrkans släta, vitputsade fasader är dekorerade med spetsbågiga blinderingar och rundbågiga fönsteröppningar med kopplade spetsbågiga fönster. Sockeln består av bearbetad natursten. Kyrkan täcks av ett sadeltak belagt med skiffer sedan 1901, tornet är täckt med plåt.

Invändigt har långhuset ett tredelat tak med kassetindelning målat i en gammalrosa färg, korsarmarna har plana innertak och är målade i ljusblått. Under den profilerade taklisten löper en dekorativ, nygotiskt präglad list i anslutning till de vita putsade väggarna. Förutom

bänkarna och dopfunten är den fasta inredningen i form av altare, altarring, predikstol, nummertavlor, orgelfasad samt orgelläktaren samtida med kyrkobyggnaden.

Interiören har i samband med olika renoveringar genomgått vissa förändringar. 1910-11 skedde en invändig ommålning. En ny sakristia invid norra korsarmen uppfördes 1932 med inredning anpassad till kyrkans nygotiska stil. Sakristian hade tidigare varit placerad i korabsiden, avskild från kyrkorummet med ett halvhögt skrank. Skranket togs då bort och altaret placerades i absiden.

1954 genomfördes en större renovering under ledning av arkitekt K Martin Westerberg. Då tillkom den nuvarande öppna bänkinredningen, dopfunten samt hela interiörens färgsättning. Kyrkan försågs även med ny värmeanläggning.

1980 tillkom en läktarunderbyggnad med kapprum, städrum samt wc. Den norra entrén försågs sommaren 2003 med en handikappramp.

Kulturhistorisk karakterisering och bedömning

Vikers kyrkas nygotiska exteriör är typisk för sin tid och har kvar sin ursprungliga karaktär, trots senare tillkommen sakristia, byte av takmaterial samt handikappramp. Murverket av slaggsten är ovanligt och vittnar om traktens järnhantering.

Kyrkorummet präglas av två tidsskikt, dels renoveringen från 1954 med ny färgsättning av interiören samt den för sin tid typiska bänkinredningen, dels den nygotiska inredningen från kyrkans tillkomst.

Kyrkogårdens ovanligt stora och sammanhållna gruskvarteret med äldre typer av gravvårdar, avgränsade med bland annat stenramar och täckta med grus, åtskilda från varandra av grusgångar. Bland kyrkogårdar i Örebro län, åtminstone de som är belägna vid kyrkor, har Vikers kyrka det största samlade området med denna typ av äldre gravvårdar.

Att särskilt tänka på i förvaltning och användning av kyrkan och kyrkomiljön:

- Byggnadens relativt välbevarade nygotiska exteriör med samtida bårhus, även det med nygotiska stildrag.
- Kyrkans ursprungliga inredning är viktiga komponenter i kyrkorummets helhetsgestaltning
- Kyrkogårdens äldre gruskvarter med äldre gravanläggningar med bland annat stenramar.

Källor, litteratur och övriga uppgifter

Källor och litteratur: Esbjörnson 2000, Vikers kyrka 1976, arkiv Örebro läns museum, inventeringstillfället

Inventeringsdatum: 2003-09-26

Inventerare: Anneli Borg, Västerås stift

Ansvar kulturhistorisk karaktäristik och bedömning: Anneli Borg, Västerås stift och Estrid Esbjörnson, Örebro länsmuseum

Rapportsammanställning: Anneli Borg och Estrid Esbjörnson

Foto: Anneli Borg

VIKERS KYRKA

HISTORIK

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1869-71	Nyuppförd Fast inredning - orgel	Vikers nygotiska kyrka är uppförd av slaggsten. Kyrkan består av långhus med tvärskepp, femsidig korabsid i öster och torn i väster. Invändigt har långhuset ett brutet, tredelat tak med kassetindelning och korsarmarna har plant innertak. Korabsiden avskild från reste av kyrkan med ett korskrank med bakomliggande sakristia.	P. Andersson, Örebro E.A. Setterqvist, Örebro	Esbjörnson 2000
1880	Värmesystem	Uppvärmning ordnas genom en ugn med ledningar.		Vikers kyrka 1976
1890-91	Utvändig renovering	Kyrkan och tornet får nytt yttertak. Träkorset på tornet byts ut mot ett kors av järn. Ytterväggarna lagades och omräppades m.m.		Vikers kyrka 1976
1901	Utvändigt	Alla tak med undantag av tornet täcktes med skiffer.		Esbjörnson 2000
1910-11	Utvändig och invändig renovering	Ommålning av kyrkans interiör. Reparation och målning av ytterväggar.		Vikers kyrka 1976
1921	Utvändig renovering	Omputsning av ytterväggar.		Vikers kyrka 1976
1928	Fast inredning – orgel	Renovering av orgel		Vikers kyrka 1976
1930	Utvändig renovering	Lagning och omputsning av ytterväggar m.m.		Vikers kyrka 1976
1932	Nyuppförd sakristia	En ny sakristia uppfördes invid norra korsarmen. Absiden frigjordes och altaret placerades där.	Ark. Iwan Wennerlund, Örebro	Esbjörnson 2000
1935	Fast inredning – glasmålning	Nya fönster i koret var av mittfönstret fick en glasmålning. De övriga korfönstren fick tonade glas.	Konstnärinna Margit Hagenfeldt- Engdahl, Örebro	Esbjörnson 2000

VIKERS KYRKA

HISTORIK

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1936	Elinstallation	Elkraft installeras för orgeln och klockorna		Vikers kyrka 1976
1951	Utvändig renovering	Kyrkans yttre restaureras.		Vikers kyrka 1976
1954	Invändig renovering	Ny bänkinredning, ny dopfont av rödbrun jämtlandskalksten, ny elvärmeinstallation. Hela interiören målades om. Komplettering av armatur. Lagning av tornet m.m.	Ark. K. Martin Westerberg, Stockholm	Vikers kyrka 1976 Örebro läns museum
1960	Fast inredning – orgel	Orgeln om och tillbyggs till 14 stämmor av samma firma som tillverkat den när kyrkan uppfördes.	E.A. Setterkvist, Örebro	Esbjörnson 2000
1980	Ändring invändig	Läktarunderbyggnad med kapprum, städrum och wc tillkom.		Esbjörnson 2000
1984-85 UP	Utvändig renovering	Puts och avfärgning av fasader		Örebro läns museum
1980-90 UP		Vägglampetter kompletteras med el.		Vid inventerings- tillfälle 030926
1992	Utvändig renovering	Plåtarbeten på tornspiran. Sakristian får nytt koppartak. Omläggning av befintligt skiffertak med komplettering av nytt skiffer.		Örebro läns museum
2003	Ändring utvändig	Anläggning av handikappramp vid norra entrén.	ABad ABCUM Bygg & Fastghetsadmi nistration	Örebro läns museum
2003		Tillstånd att ta bort bakre bänkpåret för att skapa utrymme för kompletterande aktivitet. <i>Ej utfört vid inventeringstillfället.</i>	ABad ABCUM Bygg & Fastghetsadmi nistration	Örebro läns museum

